

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การนำเสนอกระบวนการในการดำเนินศึกษา เรื่องความชุกของโรคติดการพนันและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้ป่วยที่ติดสารแอมเฟตามีน ที่เข้ารับการรักษาในสถาบันจิตเวชศาสตร์ มีเนื้อหาที่สำคัญครอบคลุมในเรื่องการกำหนดรูปแบบการศึกษาวิจัยประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย (Target Population) คือ ผู้ป่วยที่ติดสารแอมเฟตามีน ที่เข้ารับการรักษาในสถาบันจิตเวชศาสตร์

ประชากรตัวอย่าง (Population Sample) คือ ผู้ป่วยที่ติดสารแอมเฟตามีน ที่เข้ารับการรักษาในสถาบันจิตเวชศาสตร์ (ตัวเลขที่ใช้คำนวณมาจากผู้ป่วยติดสารแอมเฟตามีน ที่มารับการรักษาในสถาบันจิตเวชศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2547 จำนวนประมาณ 400 คน) ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีสติสัมปชัญญะ สามารถตอบคำถามได้ และยินยอมให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์

ตัวอย่าง (Sample) คือผู้ป่วยที่ติดสารแอมเฟตามีนที่เข้ารับการรักษาในสถาบันจิตเวชศาสตร์ เป็นผู้ป่วยในทั้งหมด มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2549 เป็นต้นไป ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล โดยทำการพิจารณาคัดเลือกผู้ป่วยที่จะเข้าร่วมในการวิจัย จากทะเบียนรายชื่อผู้ป่วยที่ติดสารแอมเฟตามีน เป็นผู้ป่วยในที่เข้ารับการรักษาในสถาบันจิตเวชศาสตร์

ขนาดตัวอย่าง (Sample Size) คำนวณโดยการใช้สูตร Yamane (25) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.1

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

$$n = \frac{1949}{1+1949(0.1)^2}$$

$$n = 95 \text{ คน}$$

เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล จึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 50 รวมเป็นจำนวน 140 คน

โดยที่

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรทั้งหมดที่เป็นผู้ป่วยที่ติดสารแอมเฟตามีน = 1949 คน

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.1

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกผู้ป่วยที่ติดสารแอมเฟตามีนทุกรายที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และได้เข้ามารับการบำบัดรักษาในสถาบันธัญญารักษ์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) โดยวิธีกำกับเลขตามทะเบียนรายชื่อแล้วนำมาคัดเลือกโดยการใช้อعدادเลขสุ่ม (Table of Random Numbers) ให้ได้ตามจำนวนขนาดที่กำหนด (n)

การวินิจฉัย Pathological gambling โดยการใช้ แบบสัมภาษณ์ที่มีชื่อเรียกว่า SSADDA (Semi-Structured Assessment for Dependent and Alcoholism) ที่มีลักษณะ structure interview ที่สามารถใช้ในการวินิจฉัยกลุ่มอาการติดการพนัน โดยอิงตามเกณฑ์วินิจฉัยของ DSM-IV และผู้วิจัยจะเป็นผู้สัมภาษณ์ตัวอย่างทุกราย โดยที่ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะได้รับการฝึกอบรมการใช้เครื่องมือสัมภาษณ์จากจิตแพทย์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา รายได้เฉลี่ย ฯลฯ. ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยอาศัยจากตำราการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ วารสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของวิจัยเพื่อให้แบบสอบถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเพื่อให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรง (validity) ผู้วิจัยใช้วิธีทางการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

การหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเชิงพินิจ (face validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ท่านอาจารย์อรุณพล พิจารณาตรวจเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถามและปรับปรุงแก้ไขข้อความให้ชัดเจนเหมาะสม รวมทั้งตรวจสอบความเข้าใจในเนื้อหา (content validity)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์โรคติดการพนัน Pathological Gambling โดยการใช้ structure interview ที่มีชื่อเรียกว่า SSADDA (Semi-Structured Assessment for Dependent and Alcoholism) ที่อิงตามเกณฑ์ของ DSM-IV

โดยเกณฑ์การคัดเลือกว่า ผู้ป่วยที่ติดสารแอมเฟตามีน ที่เข้ารับการบำบัดรักษาในสถาบัน รัษฎารักษ์ท่านใดจะเป็นโรคติดการพนัน (Pathological Gambling) มีดังนี้

มีพฤติกรรมการเล่นอย่างไม่เหมาะสมอยู่เป็นประจำ โดยประกอบด้วยห้าข้อ (หรือมากกว่าห้าข้อ) ต่อไปนี้

1. หมกมุ่นกับการพนัน (เช่น หมกมุ่นภาพประสบการณ์การเล่นพนันที่ผ่านมา วางแผนการเผชิญโรคครั้งต่อไป หรือครุ่นคิดกับวิธีที่จะได้เงินจากการพนัน) โดยตอบแบบสัมภาษณ์ ในข้อหนึ่งข้อใดของข้อ 5ก. ในช่วงที่คุณติดการพนันมากที่สุด คุณคิดถึงการพนันบ่อยขนาดไหน หรือ ข้อ 5ข. ในช่วงที่คุณติดการพนันมากที่สุด คุณคิดถึงประสบการณ์ตอนที่เล่นพนันในอดีตมากขนาดไหน หรือ ข้อ 5ค. ในช่วงที่คุณติดการพนันมากที่สุด หรือ บ่อยแค่ไหนที่คุณมีจินตนาการหรือวางแผนว่าจะไปเล่นพนัน หรือข้อ 5ง. ในช่วงที่คุณติดการพนันมากที่สุด บ่อยแค่ไหนที่คุณคิดจะหาเงินไปเล่นพนัน หรือไปใช้หนี้พนัน โดยตอบว่าเล่นทุกวัน หรือเล่นทุกสัปดาห์ หรือเล่นทุกเดือน หรือ ตอบข้อ 5จ. ในช่วงที่คุณติดการพนันมากที่สุด ความคิดเกี่ยวกับการเล่นพนันเป็นอุปสรรคในการทำงาน การเอาใจใส่ครอบครัว หรือหน้าที่รับผิดชอบอื่น ๆ ว่าใช่

2. ต้องเล่นการพนันด้วยวงเงินที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้ได้รับความตื่นเต้นตามที่ต้องการ โดยตอบแบบสัมภาษณ์ ในข้อหนึ่งข้อใดของข้อ 7. คุณเพิ่มจำนวนเงินเพื่อคงความน่าตื่นเต้นไว้ หรือหวังว่าจะได้เงินก้อนใหญ่ หรือเพื่อผลอย่างอื่นที่คุณได้จากการพนันว่าใช่ หรือ ข้อ 7ข. คุณรู้สึกว่าคุณพนันด้วยเงินจำนวนเท่าเดิมที่เคยเล่นตั้งแต่เริ่มแรก มักจะไม่ค่อยได้ผล ว่าใช่

3. ควบคุม ลด หรือหยุดเล่นการพนันไม่ได้ เป็นอยู่เรื่อย ๆ โดยตอบแบบสัมภาษณ์ ในข้อ 12. คุณเคยพยายามเลิกหรือลดการเล่นพนันแต่ไม่สำเร็จ ว่าใช่

4. รู้สึกกระวนกระวายหรือหงุดหงิด ขณะที่กำลังพยายามลดหรือหยุดการพนัน โดยตอบแบบสัมภาษณ์ ในข้อหนึ่งข้อใดของข้อ 14. คุณเคยรู้สึกกระสับกระส่าย หงุดหงิดเวลาที่พยายามเลิกเล่นพนันว่าใช่ หรือ หรือข้อ 14ก. คุณเคยรู้สึกไม่สบาย มีอาการต่าง ๆ เช่น นอนไม่หลับ เหงื่อแตก มือสั่น หรือวิตกกังวล เวลาที่ไม่ได้เล่นการพนันว่าใช่ หรือ ข้อ 15. คุณเคยรู้สึกมีอาการใด ๆ ข้างต้นบ้างหรือไม่ เวลาที่อยากเล่นพนัน แต่สถานการณ์ไม่เอื้ออำนวย (เช่น ไม่มีเงิน หรือ ไม่มีโอกาสเล่นพนัน) ว่าใช่

5. เล่นการพนันเพื่อหนีปัญหา หรือ บรรเทาความไม่สบายใจ (เช่น ความรู้สึกท้อแท้ วิตกกังวล ซึมเศร้า) โดยตอบแบบสัมภาษณ์ ในข้อหนึ่งข้อใดของข้อ 6ก1. ช่วงที่ติดการพนันมาก ๆ

คุณอ้างเหตุผลอะไรที่เล่นการพนัน คุณเล่นพนันเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ว่าใช่ หรือ ข้อ 6ก2. ช่วงที่ติดการพนันมาก ๆ คุณอ้างเหตุผลอะไรที่เล่นการพนัน คุณเล่นพนันเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ แก้เครียด ทำให้หายกลัวว่าใช่

6. เมื่อเสียเงินจากการพนัน จะกลับมาพนันในวันถัดมาเพื่อแก้ตัว (ไล่ตามความสูญเสียของตนเอง) โดยตอบแบบสัมภาษณ์ ในข้อ 8. เมื่อเสียเงินเดิมพัน คุณเคยพยายามเล่นพนันต่อ เพื่อจะเอาเงินคืนหรือพนันต่อเพื่อถอนทุนคืน ว่าใช่

7. โกหกสมาชิกในครอบครัว ผู้รักษา หรือคนอื่น เพื่อปิดบังระดับความพัวพันของตนกับเรื่องการพนัน โดยตอบแบบสัมภาษณ์ ในข้อ 9. คุณเคยโกหกผู้อื่นเกี่ยวกับเรื่องพนัน เช่น ระยะเวลาที่เล่น จำนวนเงินที่เล่น หรือโกหกว่าไม่ได้เล่น ว่าใช่

8. เคยทำสิ่งผิดกฎหมาย เช่น หลอกหลวง คดโกง ลักขโมย หรือยักยอก เพื่อให้ได้เงินมาเล่นการพนัน โดยตอบแบบสัมภาษณ์ ในข้อหนึ่งข้อใดของข้อ 17ก. คุณเคยทำเรื่องผิดกฎหมายต่อไปนี้ เพื่อให้ได้เงินมาเล่นพนันหรือใช้หนี้พนัน เช่น จำยเช็คที่ไม่มีเงินในบัญชี ว่าใช่ หรือ ข้อ 17ข. คุณเคยทำเรื่องผิดกฎหมายต่อไปนี้ เพื่อให้ได้เงินมาเล่นพนันหรือใช้หนี้พนัน เช่น คุณเอาเงินของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต (รวมถึงสมาชิกในครอบครัว) แม้ว่าคุณวางแผนจะเอามาคืนในอนาคตก็ตาม ว่าใช่

9. เคยได้รับโทษ หรือความสัมพันธ์กับคนที่สำคัญ การงาน การศึกษา หรือ โอกาสในอาชีพเสียไป เนื่องจากการพนัน โดยตอบแบบสัมภาษณ์ ในข้อหนึ่งข้อใดของข้อ 10 . การเล่นพนันเคยสร้างปัญหาในครอบครัว ที่ทำงาน ที่โรงเรียน หรือ สังคมของคุณ ถึงขั้นที่คุณต้องสูญเสียหรือเสี่ยงกับการสูญเสียสิ่งของสำคัญ หรือเสียความสัมพันธ์กับคนใกล้ชิด ว่าใช่ หรือ ข้อ 11. การเล่นพนันเคยเป็นสาเหตุของความเสียหาย หรือเสี่ยงต่อการเสียชีวิต หรือทำลายสุขภาพร่างกาย/จิตใจของคุณ ว่าใช่

10. พึ่งพิงผู้อื่นทางการเงินเพื่อแก้สถานะทางการเงินที่ย่ำแย่อันมาจากการเล่นการพนัน โดยตอบแบบสัมภาษณ์ ในข้อหนึ่งข้อใดของข้อ 16ก. คุณเคยใช้วิธีต่อไปนี้เพื่อให้ได้เงินมาเล่นพนัน หรือเพื่อใช้หนี้การพนัน เช่น ขอเงินจากคนในครอบครัว หรือเพื่อนสนิท ว่าใช่ หรือ ข้อ 16ข. คุณเคยใช้วิธีต่อไปนี้เพื่อให้ได้เงินมาเล่นพนัน หรือเพื่อใช้หนี้การพนัน เช่น กู้ยืมเงินจากบัตรเครดิต จากธนาคาร หรือผู้ให้กู้อื่น ๆ ว่าใช่ หรือ ข้อ 16ค. คุณเคยใช้วิธีต่อไปนี้เพื่อให้ได้เงินมาเล่นพนัน หรือเพื่อใช้หนี้การพนัน เช่น ขายทรัพย์สินสมบัติส่วนตัว หรือของครอบครัว (เช่น ที่ดิน บ้าน สวน รถ ฯลฯ.) ว่าใช่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้วิจัยจะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีการดำเนินงานดังนี้

การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยการศึกษา ผู้ป่วยที่ติดสารแอมเฟตามีน ที่เข้ารับการรักษาในสถาบันจิตเวชศาสตร์ จำนวน 140 คน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. จัดทำหนังสือขอความร่วมมือจาก ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปถึงผู้อำนวยการสถาบันจิตเวชศาสตร์ เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้
2. ติดต่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสถาบันจิตเวชศาสตร์ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการมาเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย
3. ประสานงานกับฝ่ายการพยาบาลของสถาบันจิตเวชศาสตร์ เพื่อขอความร่วมมือ และการอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล
4. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และชี้แจงกลุ่มตัวอย่างให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ เพื่อขอความร่วมมือในการทำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบสัมภาษณ์โรคติดการพนัน ใช้แบบประเมินแบบ SSADDA (Semi-Structured Assessment for Dependent and Alcoholism)
5. ต้องมีการเตรียมการและนัดเจ้าหน้าที่และผู้ป่วยไว้ว่าจะไปเก็บข้อมูลในวันและช่วงเวลาใด โดยมีการอธิบายข้อมูลสำหรับผู้เข้าร่วมทำการวิจัยให้ผู้ป่วยทุกท่านทราบ และให้ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาทุกท่านเซ็นชื่อในใบยินยอมให้ทำการวิจัย และทำการสัมภาษณ์ผู้ป่วยที่ยินยอมเข้าร่วมทำการวิจัย
6. ทำการแปลผลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป และ แบบสัมภาษณ์โรคติดการพนัน แบบ SSADDA (Semi-Structured Assessment for Dependent and Alcoholism)
7. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติ และการวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) คือ การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคติดการพนัน ใช้ unpaired t-test สำหรับ Continuous variables และ Chi-square tests (Pearson Chi-square or Fisher's Exact Test) สำหรับ Categorical variables